

prameny a studánky **České republiky v roce 2013**

zpráva o celoroční aktivitě

Michal Kulík

Mladí ochránci přírody, Praha

Prošba pramene

**Milý člověče,
voda je základem života
a síly všeho na Zemi.**

**Ve mně se můžeš narodit i utonout,
svými slzami zaženu tvoji žízeň
i únavu, zchladím tvé skráně.**

**Smyji smutek, pot i prach,
nabízím ti obživu,
radost z žití i naději.**

**Dbej, abych nezapadl do kalu,
do bahna a kamení.**

**Vyslyš moji prosbu,
važ si mne, šetři mne!**

Národní registr pramenů a studánek

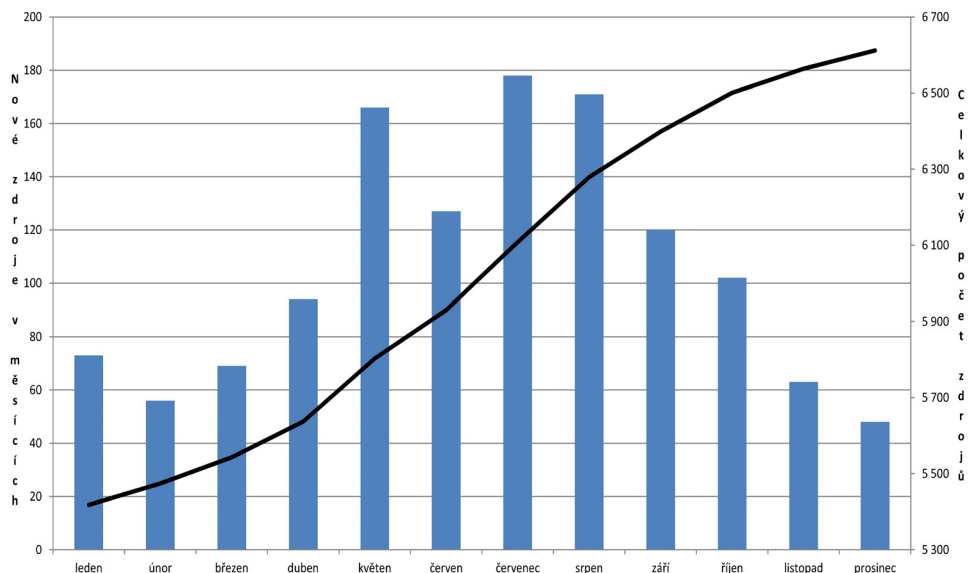
www.estudanky.eu

Národní registr pramenů a studánek získává stále větší popularitu a plní svoji roli veřejně dostupného seznamu zdrojů vody v přírodě, k nimž má přístup jakýkoliv kolemjdoucí. To byl také od počátku náš záměr a cíl.

Zároveň bylo naším záměrem zmapovat a pro budoucí generace podchytit nezadržitelně zanikající studánky, které kdysi lidem věrně sloužily jako zdroje pitné vody. I tento cíl se nám poměrně daří a navíc jsme rádi, že je stále více nadšenců, kteří se snaží studánky nejen udržovat, ale i obnovovat či budovat na místech pramenů úplně nové. Ale to už je trochu jiná kapitola...

Náš původní odhad, že v našich zemích bývalo asi 10.000 studánek „*kam ptáci, laně chodí pít pod javorový kmen, ti ptáci za dne bílého, ty laně v noci jen...*“ se ukazuje být vcelku reálný. Sice máme k této metě ještě daleko, ale každým rokem se postupně blížíme.

Následující jednoduchý graf ukazuje, jak v roce 2013 do registru postupně přibývaly vodní zdroje – v letních měsících mohutně, mimo prázdniny a při horším počasí již ne tak pilně. Ale stále.

V roce 2013 jsme pokračovali ve vedení Národního registru, což mimo neustálé komunikace s pátrači, zodpovídání dotazů, vylepšování webu,... také obnášelo:

1. po 3 letech jsme ukončili vyjasňování některých starších záznamů, kde chyběly fotografie či byla nepřesná lokalizace zdroje – v roce 2013 se nám podařilo dohledat informace ještě o **6 starších zdrojích**. Sice nám jich ještě několik zbývá, nenalezené studánky ale asi již zanikly.

Najdi studánku

Při vzniku národního registru pramenů a studánek, bylo prvních cca 180 záznamů převzato z kampaně Zachraňme studánky. Mnoho těchto záznamů nemá v registru foto a jejich lokalizace je mírně řečeno - problémová. Naše aktuální soutěž o studánkové tričko je proto zaměřena právě na tyto zdroje.

Soutěž byla ukončena ke dni 3.11.2013. Děkujeme všem co se zúčastnili nelehkého zpřesňování prvních záznamů z národního registru.

Studánkové tričko získalo 54 z vás, kteří upřesnili lokalizaci a zaslali **aktuální foto** jednoho z prvních 180 záznamů v národním registru, které nemají foto. Abychom si předem ujasnili o které jde záznamy, zde je jejich přesný výčet. *(Barevně označené záznamy jsou už vyřešeny, zaměřte se proto na ty ostatní.)*

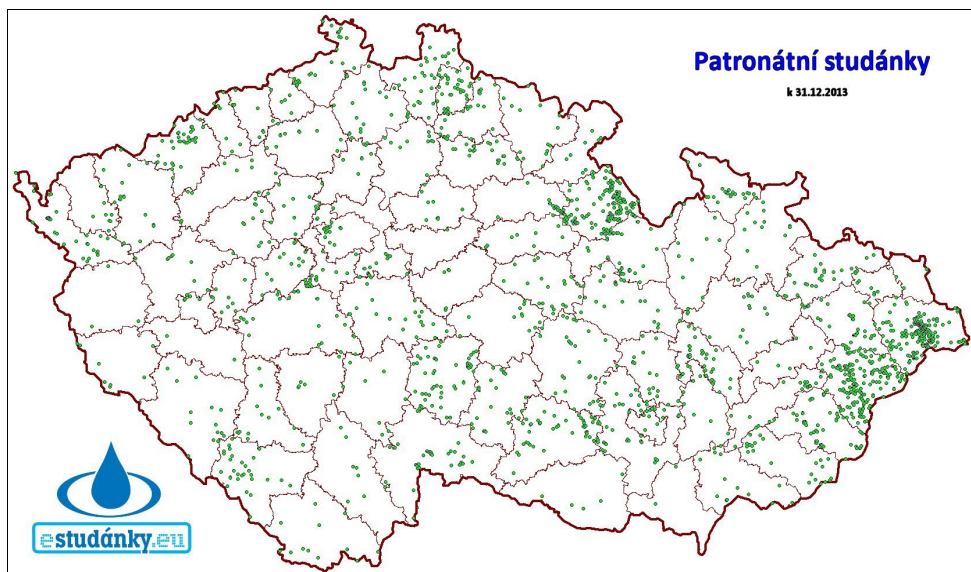
2	3	4	5	6	8	9	10	11	16	18	22	33	34	38
39	46	48	50	51	52	53	54	55	56	57	60	62	63	64
65	66	67	68	69	70	71	72	76	77	78	79	82	84	85
86	87	88	89	90	91	94	95	96	97	98	99	106	107	108
109	110	112	113	114	115	116	117	118	124	125	132	147	154	157
162	173	177	178	203	289	290	291	292	298					

Je pravděpodobné, že celá řada záznamů je lokalizována tak špatně, že na uvedeném místě nic člověk nenajde. Ke každému záznamu existuje papírový vstupní formulář s popisem místa, kde se studánka nachází. V případě zájmu se **ozvěte** a data vám poskytneme.

2. vydali jsme **2 studánkové kalendáříky** na rok 2014 (ty zdarma nabízíme zájemcům)

3. vyřadili jsme několik zdrojů se „záhadným výskytem vody“. V tomto směru však budeme dále pokračovat, rozhodně nechceme evidovat všechny louže, nezřetelné jarní bažinky, nefunkční pumpy,...
4. akceptovali jsme přání několika soukromníků, kteří si nepřáli mít soukromé studánky (většinou v těsné blízkosti jejich nemovitosti) ve veřejném registru („...aby nám tam necourali lidi...“)
5. řadu dotazů ani při nejlepší snaze opravdu neumíme zodpovědět, například ten z 12.12.2013: *„Dobrý den, chtěl jsem se zeptat, jestli mi můžete vysvětlit jak se jede na Klostermannovu chalupu, chceme tam jet na dovolenou na 7 dní 2014 v srpnu, jak tam natáčeli film Pod jezevčí skálou, Na pytlácké stezce a Za trnkovým keřem. Chceme si to užít celá rodinka, prosím vás, můžete mi odepsat, děkuji...“*
4. v Národním registru je již **celkem 1.812 studánek**, o které se někdo stará (188 pečovatelských je evidováno v rámci kampaně „Zachraňme studánky!“). Nepotřebují k tomu žádné pobízení – z vnitřního přesvědčení přebírají nenápadný patronát nad přirozeným zdrojem vody. Je zajímavé, že má výskyt těchto studánek silně regionální charakter – na mapce je to ostatně jasně patrné.

5. i přes nepříznivou ekonomickou situaci (nezískali jsme žádnou finanční podporu) se nám dařilo udržet internetový registr v provozu – veškeré práce zajišťují dobrovolníci.
6. popularita Národního registru se projevuje v odkazech na stránky a ve stabilizovaném počtu návštěvníků (cca 250 až 300 každý den, v letních měsících běžně přes 1.000). Rekord drží 25.7.2013, kdy bylo na webu 1.247 přístupů.
7. datové údaje z Národního registru nabízíme i dvěma spolupracujícím internetovým mapám – www.mapy.cz a www.tourmapy.cz.
8. kromě základní internetové prezentace existuje také verze pro mobilní telefony na odkazu m.estudanky.eu.
9. pro naše slovenské kolegy stále udržujeme přehled volně přístupných zdrojů vody na Slovensku na adrese sk.estudanky.eu.

Opravené studánky

Každý rok se bez velké slávy zachrání, opraví, zvelebí,... něco studánek a to díky jejich majitelů (soukromé osoby, obce,...), správců pozemků (Lesy ČR, s.p.), nadšenců (skupiny důchodců, dětské oddíly,...),... zkrátka lidí, kteří se „na tu zkázu již nedokázali dále dívat“.

My se o tom většinou dozvídáme až následně – to když nám třeba náhodný kolemjdoucí pošle fotografii opravené studánky, která pouhým srovnáním vypadá jinak, než ta v Národním registru.

V roce 2013 tak bylo v celé republice opraveno nejméně 34 přírodních vodních zdrojů – pro inspiraci (a na věčnou památku) je zde malé srovnání některých z nich.

původní a současný stav studánky Pod Ostrým (437)

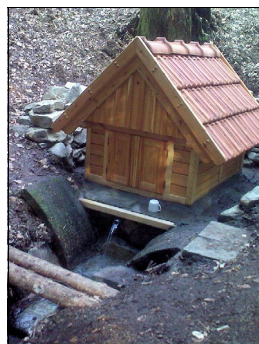
původní a současný stav Junácké studánky (1092)

původní a současný stav studánky Jaščerka (1729)

původní a současný stav studánky U Chaloupky (3565)

původní a současný stav studánky Ve Velkém hájku (4087)

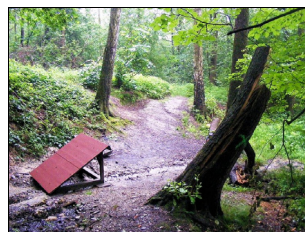
původní a současný stav bezejmenné studánky (4691)

původní a současný stav studánky Anita (5002)

původní a současný stav studánky U panenky Marie (6040)

původní a současný stav studánky U Letního kina (6604)

Nesmíme však zapomínat ani na ostatní prameny a studánky, které byly v roce 2013 opraveny, jedná se třeba o tyto:

Jordánek (21), Andreasova studánka (134), Smrkový a Vilémův pramen (267), studánka U hadího smrku (341), V koutě (370), Heřmanická studánka (541), pramen Lesní (562), Herpánka (731), V Habru (758), Markův pramen (1706), U Juřínků (1711), Pekelný vrch (2400), Fialova studánka (2860), V Dubské (3531), Richard (3712), Nad Sauklovým mostkem (3914), Služetínská kyselka (3916), Kyselečský pramen (4443), Benátská studánka (4588), Novoveská kyselka (4743), Nad Damníkovskou hájenkou (6057), Na kostelní (6878), Viktorka (7481) a Za Tlustou (7505).

Doputovaly k nám také zprávy o vyčištění studánek (ano, i toto jim pomůže v tom, že na ně lidé nezapomenou). Byly to třeba tyto:

Sagitta (1720), Těchanovská studna (3758), V Menharticích 1 (5010), V Menharticích 2 (5011), bez jména (5429), Pod Pražačkou (6241) a jistě i mnoha dalších, o kterých se ani nedozvíme.

Ukázky vzorně upravených studánek:

U Františka (3530)

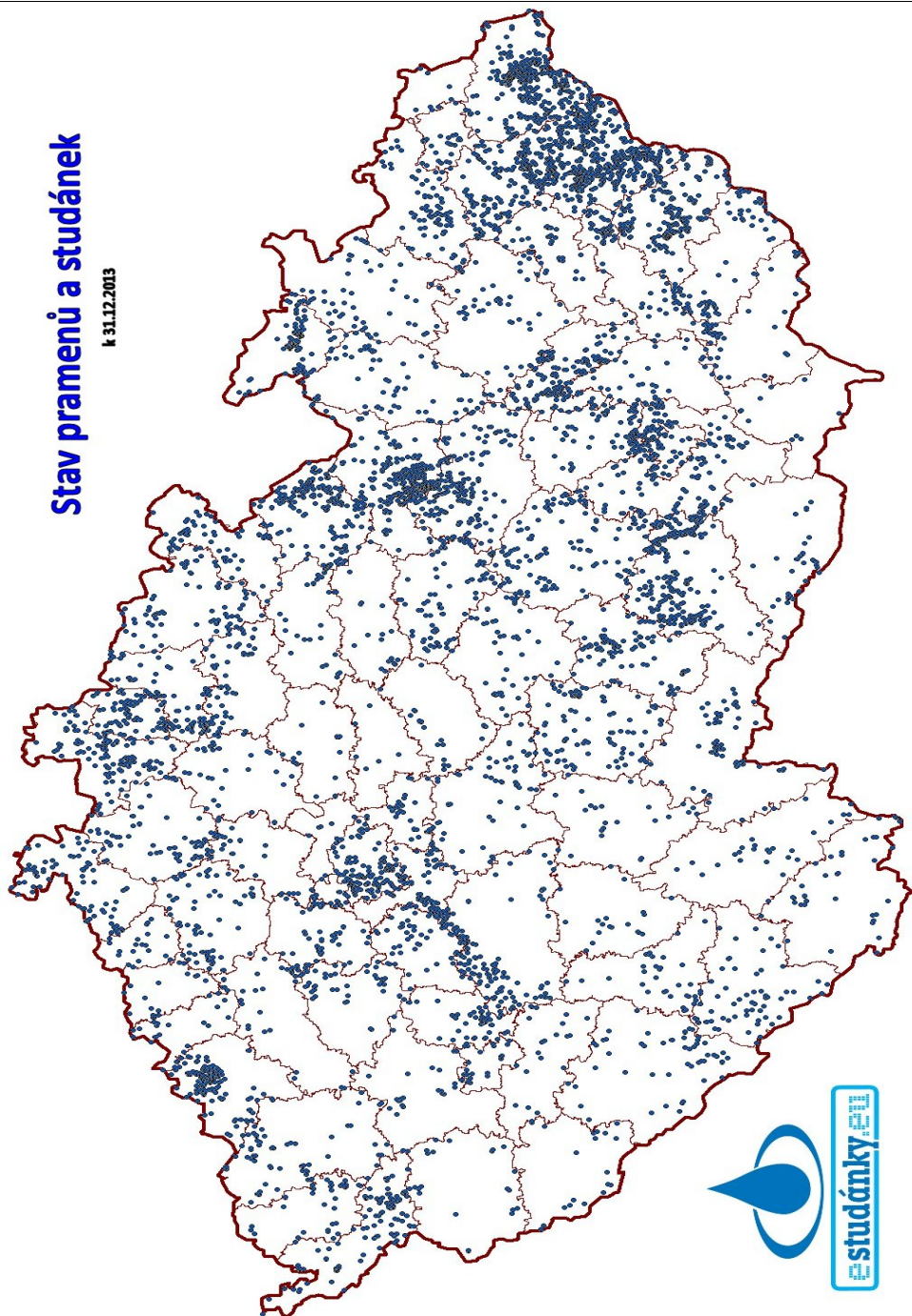
Pod Matoušem (4296)

Při pohledu na mapku rozložení všech vodních zdrojů k 31.12.2013 na následující stránce musíme opět potvrdit naše konstatování, že...

... v některých regionech je velmi silná koncentrace zdrojů. Kromě příhodných hydrogeologických podmínek to zjevně souvisí s mnoha nadšenci, kteří se této problematice dlouhodobě věnují.

Stav pramenů a studánek

k 31.12.2013

K 31.12.2013 je v registru podchyceno již **6.612 vodních zdrojů** (struktura je uvedena ve vedlejší tabulce) přístupných zdrojů (to představuje roční nárůst o cca 1.000 záznamů).

Současně je však 789 záznamů „vedených mimo hlavní evidenci“ (jsou sice v registru, ale nezobrazují se) především pro nepřístupnost zdroje (650), zánik (79),...

3.477	studánek
1.984	pramenů
598	studní
262	pramenišť
55	vtů
24	vyvěraček
212	ostatních

a z toho...

278	v ohrožení
172	minerálních
70	občasných
27	radioaktivních
14	vyschlých
921	požitelných

studánky a prameny v Praze

**Šárka – západ
2**

V rámci republiky se vydávají lokální mapky s více či méně přes-

ně zakreslenými zdroji. Je potěšitelné, že se mnozí autoři hlásí k Národnímu registru (popř. z něj přebírají část informací) a uvedením loga a odkazu jej nepřímo propagují.

Ačkoliv je díky vysoké urbanizaci Praha krajem s menším počtem vodních zdrojů, přesto se i v ní dosud ještě vyskytuje značné množství pramenů a studánek. Ty jsou většinou soustředěny do několika jasně vymezených oblastí, které se pomalu začínají pokrývat speciálními průvodci.

V roce 2013 vyšel další díl průvodce popisující 7 zdrojů vody v západní části Přírodního parku Šárka – Lysolaje.

I v roce 2014 nabízíme veřejný internetový Národní registr pramenů a studánek všem, kteří mají zájem o zařazení přírodního zdroje vody do celostátního přehledu.

Znáte-li pramen či studánku či je objevíte při putování krajinou, nezapomeňte na ostatní „žiznivce“ a zařaďte zdroje do Národního registru. Tím se navěky zapíšete do studánkové historie.

Zachraňme studánky!

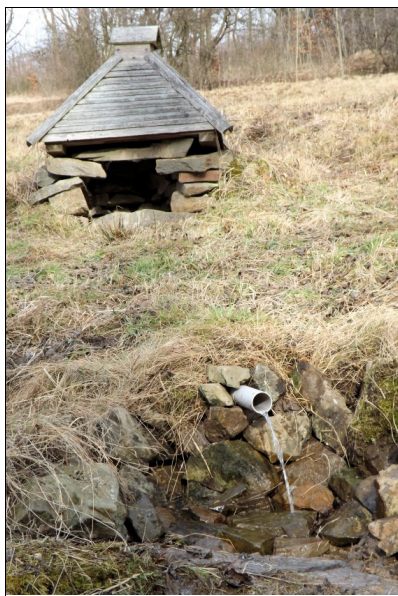
Již řadu let probíhá stejnojmenná kampaň, která byla postupně provázána s celostátním „Národním registrem pramenů a studánek“. Náš cíl byl a je prostý: nabídnout všem zájemcům o konkrétní práci v přírodě a pro přírodu smysluplnou aktivitu zvládnutelnou i naprostými laiky.

Již název „Zachraňme studánky!“ napovídá, že naším společným cílem je zachovat (ale i nalézt, obnovit, prozkoumat, zvelebit, udržet,...) přirozené zdroje vody v přírodě. Tedy třeba studánky, pramínky, vývěry,... a jiné přírodní zázraky, kdy se na povrch dere životadárná voda.

Na svých toulkách přírodou potkáváme mnoho polozaniklých studánek, o které se již dlouho nikdo nestará a tedy jim nejspíše hrozí postupný zánik. A to jsme si většinou ani nevšimli těch úplně zpustlých, na něž si možná matně vzpomenou pouze staří pamětníci.

A když pak v parném dni marně hledáme doušek vody, mnohdy si posteskneme „kdyby tu byla alespoň studánka...“.

opravená U Bahen (4999)

Nemusíme dělat žádnou „velkou vědu“, ale přesto každý malý dílek práce ku prospěchu studánkám (a tím vlastně i celé naší přírodě) ohromně prospěje. Byly zde totiž dávno před námi, věrně sloužily mnoha generacím a tak by neměly jen tak zapadat listím, zanést se bahnem, zaniknout,...

Záleží jen na nás...

Všem pečovatelům o studánky,

kteří se v roce 2013 starali o své svěřence, tímto veřejně

d ě k u j e m e

za vše, co pro studánky vykonali.

Jen díky nim studánky ožívají.

Nové patronátní studánky

Ač se to nezdá, tak i patronáty nad zdánlivě výstavní studánkou či upravenou studnou mají svoji hodnotu. Především aktuální stav a pořádek v okolí je vizitkou nejen okolních (nejbližších) obyvatel, ale i patronů.

Například **Základní škola z Náměště na Hané** se rozhodla a převzala patronát nad bezejmennou studánkou ležící na naučné stezce v Terezkém údolí – v Národním registru vedenou pod číslem 1357.

Studánky zvěstné a nezvěstné...

Evidujeme vaše i kratičké zprávičky o tom, že studánky stále existují, že žijí... Pokud jsou naše poznámky správné, tak jsme v roce 2013 kromě nově zaregistrované obdrželi zprávu o tom, že jsou stále v péči a opatrování tyto studánky:

Bobříce (73), Kněžská studna (76), Dinka quelle (77), Ringhofferova studna (78), Zapomenutá (79), Ringhofferova studánka (85), bezejmenná (1357) a U Bahen (4999).

Nejvíce zpráv o studánkách jsme dostali od jednoho bývalého člena dětského kolektivu, který se kdysi staral o místní studánky. Nyní je ono dávné dítě již dospělý podnikatel a na studánky nezapomněl...

V roce 2013 zaniklo pět patronátů – prokázalo se ukončení péče,...

postup obnovy studánky Pod Děvinem (426)

Studánky v číslech...

Pro dokreslení současného stavu přinášíme pár postřehů:

1. Staráme se o 188 studánek. Každý kraj naší republiky je však jiný a tedy má i různé podmínky k přirozenému vývěru vody. Udržované studánky v jednotlivých krajích však záleží především na lidech ochotných se jich ujmout.

2. Stále odpovídáme vaše dotazy (většinou však odkazujeme na studánkové fórum na internetu, kde se snažíme o veřejné osvětlení všech možných problémů) a také přeposíláme vaše dotazy patronům.

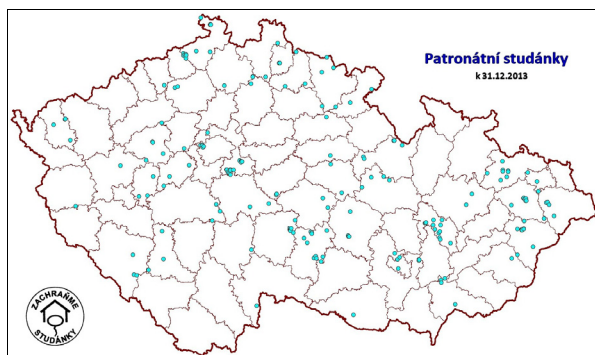
3. Neustále však mějme na paměti, že než „počet pečovatелů“ či jedna vyšperkovaná studánka v celém kraji, je vždy důležitější stav studánky a jejího okolí (a to pokud možno „co nejdéle“) a více studánek v kraji klidně i ne tak reprezentativních, ale známých a pod nenápadným dohledem pečovatелů + s jejich dlouhodobou péčí.

upravená studánka Na Kači (3501)

Přehled evidovaných studánek...

Na závěr roku 2013 byly pod patronátem studánky znázorněné na následující mapce. Není to moc, ale v každém případě je potěšitelné, že jejich plošné rozložení i počet postupně roste.

A co dál?

po opravě studánky Nad Sauklovým mostkem (3914)

Asi nelze předpokládat, že všechny studánky v celé republice získají obětavého patrona, který se o ni bude dlouhodobě starat. V současné době člověk není na studánkách životně závislý, osud přírody není jeho prioritou, vody je zatím dostatek...

Pečovatelům však jde především o dobrý pocit. A ten je nesdělitelný.

Další informace

Všechny zájemce o informace k Národnímu registru pramenů a studánek i ke kampani „Zachraňme studánky!“ odkazujeme na internet:

www.estudanky.eu	...	Národní registr pramenů a studánek
www.emop.cz	...	v sekci „Naše aktivity“ -> „Studánky“ je vše k problematice patronátu nad studánkami

Závěr...

Většina fotek, zpráv i informací zveřejněných v tomto sborníku pochází nejen od zapisovatelů do Národního registru pramenů a studánek, ale především od konkrétních pečovatелů o studánky. Děkujeme nejen jim, ale i těm všem ostatním, kteří se o studánky pečlivě a dlouhodobě starají.

Na tomto místě bych rád poděkoval především našemu správci webových stránek Národního registru pramenů a studánek **Janu Beruně Kouklovi**, bez jehož nadšení a geodeticko-programátorských schopností bychom toho moc nedokázali. Pomocí též přispěl **Michael Köpping** (tisk kalendářů).

Pořadatelem kampaně „Zachraňme studánky!“ a „Národní registr pramenů a studánek“ jsou Mladí ochránci přírody.

název: **Prameny a studánky ČR 2013**
sestavil: **Michal Kulík**
fotografie: účastníci projektu
mapy: Jan Koukl
vydali: **Mladí ochránci přírody**
Dittrichova 9, 120 00 – Praha 2
T: 224 912 466, CDM@emop.cz
www.estudanky.eu + www.emop.cz
leden 2014